

Το καλό κακό: Πότε δηλαδή το καλό γίνεται κακό (Πρεσβ. Βασίλειος Σπηλιόπουλος)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 10 Αυγούστου, 2016

Σύμφωνα με την διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας η **αμαρτία δεν είναι πάντα η ίδια αλλά έχει βαθμούς και στάδια**. Τα στάδια της αμαρτίας, όπως μας λέει ο **άγιος Νικόδημος ο αγιορείτης** στο εξομολογητάριό του, είναι 12.

Πρώτος βαθμός της αμαρτίας είναι το να κάνει κανείς το καλό, όχι όμως και με το σωστό τρόπο, αλλά σμίγοντας το καλό με το κακό. Όταν για παράδειγμα δίνει κανείς ελεημοσύνη όχι όμως από αγάπη και συμπάθεια προς το πρόσωπο του συνανθρώπου αλλά από ανθρωπαρέσκεια.

Η διδασκαλία αυτή (περί του αμαρτωλού "καλού") του αγίου Νικοδήμου είναι φυσικά κοινή σε όλους τους Πατέρες, ο άγιος Νικόδημος όμως την έχει δανειστεί και παραπέμπει στο **Μέγα Βασίλειο** ο οποίος στην **B ομιλία του για το βάπτισμα (στην ερώτηση Η "ει ευπρόσδεκτον εστί τω Θεώ το έργον της εντολής, μη ακολούθως κατ' εντολήν του Θεού γινόμενον")** [P.G, τόμ 31, σελ. 1600] ασχολείται ακριβώς με το θέμα αυτό, με τον πρώτο βαθμό της αμαρτίας.

Το καλό, λοιπόν, μεταβάλλεται σε κακό, κατά τον Μέγα Βασίλειο, όταν "*το έργον της εντολής, μη ακολούθως κατ' εντολήν του Θεού*" γίνεται. Προς αποφυγήν, όμως, της συγκεκριμένης αμαρτίας η Αγία Γραφή περιέχει σε πλείστα σημεία προειδοποιήσεις όπως "*εάν ορθώς μεν προσενέγκης, ορθώς δε μη διέλης, ήμαρτες*" (Γεν. Δ, 7), "*καν αθλή τις, ου στεφανούται, εάν μη νομίμως αθλήση*" (Β Τιμ Β, 5). Και ο ίδιος όμως ο Κύριος σαφέστατα έχει πει ότι "*μακάριος ο δούλος εκείνος, ον ελθών ο Κύριος ευρήσει ποιούντα ούτως*" (Ματθ. ΚΔ, 46) και συνεπώς "*ο μη ούτως ποιών του μακαρισμού εκπέπτωκεν*", όπως ο άγιος Βασίλειος λέει.

Και πως μπορεί κανείς να κάνει το καλό και να τηρεί τις εντολές "μη ούτως"; Αυτό γίνεται, πάντα κατά τον **Μ. Βασίλειο**, κατά επτά τρόπους. Γίνεται δηλαδή ή παρά τόπον - σε μη κατάλληλο τόπο δηλαδή -, ή παρά καιρόν, ή παρά πρόσωπον, ή παρά πράγμα, ή παρά μέτρον, ή παρά τάξη, ή παρά διάθεση.

Και πως γίνεται το καλόν **παρά τόπον**; Ο Θεός π.χ. είχε στην Παλαιά Διαθήκη ορίσει λεπτομερώς ποιες εορτές και γενικώς ποιες εκδηλώσεις θα μπορούσαν να τελούνται εντός της Ιερουσαλήμ και όσοι παραβίαζαν το νόμο αυτό κινδύνευαν, πολύ

δε περισσότερο είχε ορίσει ο Θεός τι ακριβώς θα τελείται μέσα στο ναό και φυσικά ούτε τα ορισμένα για την Ιερουσαλήμ ετελούντο σε άλλους τόπους, ούτε όμως τα ορισμένα για το ναό ετελούντο στην Ιερουσαλήμ. Εμείς δε, κινδυνεύουμε να καταπατήσουμε την εντολή του Θεού, παρά τόπον, λέγει ο Μέγας Πατήρ της Εκκλησίας, **"εάν τα της ιερωσύνης μυστήρια επιτελώμεν εν βεβήλοις τόποις"**. Μάλιστα η πράξη αυτή δηλώνει και καταφρόνηση του ιεουργού προς τα μυστήρια αλλά και σκανδαλίζει τους πιστούς.

Ας μας επιτραπεί να θαυμάσουμε την επικαιρότητα και τη διαχρονικότητα που έχει ο λόγος του Μεγάλου Βασιλείου και, κατ' επέκτασιν, γενικώς ο λόγος των Πατέρων που είναι λόγος Αγιοπνευματικός. Είναι πολύ δύσκολο να μην έρθει στο νου μας, διαβάζοντας τα λόγια του αγίου, ο απαράδεκτος τρόπος με τον οποίο οι ορθόδοξοι τελούσαν τα μυστήρια στις ολυμπιακές εγκαταστάσεις κατά τη διάρκεια των ολυμπιακών και παρολυμπιακών αγώνων, σε χώρους δηλαδή βεβηλωμένους από την προηγούμενη τέλεση της λατρείας των αιρετικών.

Είναι εξίσου δύσκολο, όμως, να μη φέρουμε στη μνήμη μας και την **τέλεση των μυστηρίων (ιδιαιτέρως του γάμου) εκτός του καθιερωμένου τόπου, ακόμη και αυτής της Θείας Λειτουργίας, εκτός του Ιερού Βήματος που είναι ο χώρος τελέσεώς της, π.χ. στην ύπαιθρο, χωρίς καμία μάλιστα ανάγκη, ή ακόμα και σε στάδια**. Αν η Θεία Λειτουργία είναι - και είναι πράγματι - το μυστήριο των μυστηρίων και αυτό που συγκρατεί τελικά τον κόσμο όλο, οι παρά τόπον, εν τούτοις, ιεουργούντες αμαρτάνουν και σκανδαλίζουν.

Υπάρχει εξάλλου στην ορθόδοξη Εκκλησία και η λεγομένη διάκριση των χαρισμάτων η οποία - στηριζομένη στο γεγονός ότι όλοι οι Βαπτισμένοι και Μυρωμένοι Χριστιανοί αποτελούμε το Ένα και Μοναδικό Σώμα της Αγίας Εκκλησίας, κεφαλή της οποίας είναι ο Χριστός - διδάσκει ότι για να λειτουργεί το Σώμα υγιώς έκαστο μέλος πρέπει να μένει στο χάρισμα και στη διακονία του. Η Εκκλησία μάλιστα συνοδικώς έχει λάβει αποφάσεις (π.χ. της Πενθέκτης που αφορίζει τους κληρικούς που διδάσκουν "παρρησία") ακριβώς για να προστατεύσει τα μέλη από "υπερβάσεις" που οδηγούν σε δυσλειτουργία ολοκλήρου του Σώματος.

Οι αποφάσεις αυτές βασίζονται, ασφαλώς, στη διδασκαλία των αγίων Γραφών όπως της επιστολής του Αποστόλου Παύλου προς τους Ρωμαίους όπου αναφέρει ότι **"καθάπερ γαρ εν ενί σώματι μέλη πολλά έχομεν, τα δε μέλη ου την αυτήν έχει πράξιν, ούτως οι πολλοί εν σώμα εσμέν εν Χριστώ, ο δε καθ' εις αλλήλων μέλη, έχοντες δε χαρίσματα κατά την χάριν την δοθείσαν ημίν διάφορα..."** (Ρωμ. ΙΒ, 4 - 6). Και αναρωτιέται ο άγιος Βασίλειος αφού απαγορεύεται στον καθένα από μας να υπερβαίνει τον "τόπο" του και το χάρισμά του, πόσο περισσότερο πρέπει να διακρίνουμε τους κοινούς τόπους από τους χώρους όπου λατρεύεται ο Θεός.

Ο δεύτερος τρόπος με τον οποίο το καλό μεταβάλλεται σε κακό, είναι όταν γίνεται παρά καιρόν. Εδώ η μαρτυρία είναι η παραβολή των δέκα παρθένων. Οι πέντε μωρές παρθένες γύρισαν στο γάμο αφού αγόρασαν λάδι, η πόρτα όμως είχε κλείσει και ο γάμος είχε αρχίσει, και έτσι έμειναν έξω. Πρέπει, λοιπόν και εμείς να μην αναβάλουμε για κανένα λόγο τη μετάνοια και την άσκηση της ελεημοσύνης και όλων των αρετών διότι μετά το θάνατο δεν υπάρχει μετάνοια και επιστροφή.

Οι μαρτυρίες της Γραφής και για το θέμα αυτό είναι πολλές όπως του Σολομώντος "Πάντα καλά εν καιρώ αυτών"(Εκκλ. Γ, 11), του Δαβίδ "υπέρ ταύτης προσεύξεται προς σε πας όσιος εν καιρώ ευθέτω" (Ψαλμ. ΛΑ, 6) και άλλες. Πρέπει, λοιπόν, **κάθε πράγμα να γίνεται στον καιρό του χωρίς αναβολή και καθυστέρηση, εξαιρέτως δε τα έργα της αρετής** για να μη μείνουμε έξω από το Γάμο, έξω από τη Βασιλεία του Θεού.

Τρίτος τρόπος, το παρά πρόσωπον γενόμενο "καλό". Εδώ μαρτυρεί η περίπτωση του Κορέ ο οποίος τόλμησε να εκτελέσει έργο ιερατικό χωρίς να έχει ιερατική εξουσία και τον κατάπιε η γη μαζί με όλους τους δικούς του. Το έργο, λοιπόν, που θέλησε να εκτελέσει ήταν ασφαλώς καλό, όμως, επειδή οι τελούντες δεν ήταν τα κατάλληλα πρόσωπα, τιμωρήθηκαν αυστηρώς. **Παρά πρόσωπον, επομένως, κάνει το "καλό" και αμαρτάνει όποιος σφετερίζεται εξουσίες και χαρίσματα που δεν του έχουν δοθεί. Στην αμαρτία αυτή θέλουμε να ρίζουμε τον πιστό λαό του Θεού, μολονότι εκείνος δεν το ζήτησε, όταν εκφωνούμε τις [μυστικές ευχές της Θ. Λειτουργίας](#), όταν του δείχνουμε τα πάντα τελώντας αυτήν εκτός του Βήματος, όταν οι λαϊκοί κηρύττουν επ' άμβωνος ή ξεματιάζουν ή καθοδηγούν άλλους, όταν οι καθηγητές πανεπιστημίου γίνονται ειδικοί επί της Θείας Λατρείας και άλλα παρόμοια.**

Τέταρτος τρόπος είναι όταν το "καλό" γίνεται παρά πράγμα. Και γίνεται παρά πράγμα το καλό όταν π.χ ο Θεός, στην Παλαιά Διαθήκη, ζητά να θυσιάζονται ζώα καθαρά και αυτό δεν τηρείται. Όταν προσφέρουμε στη Θ. Λειτουργία εκτός από άρτο και κρασί άλλα προϊόντα. Όταν προσφέρουμε στο ναό και στη Θεία Λατρεία όχι καλής ποιότητας προσφορές (λάδι, κεριά, πρόσφορο, εικόνες ακαλαίσθητες και αντιπαραδοσιακές). Όταν ζητούμε από τους ιερείς πράγματα ιερά ως μαγικά, όπως φυτίλια από τις λαμπάδες του γάμου, αγία ζέση, όταν δίνουμε στους ιερείς εσώρουχα για να "ευλογηθούν" κάτω από την αγία τράπεζα και ένα σωρό τέτοια πράγματα. **Παρά πράγμα, τέλος, αμαρτάνουμε όταν κηρύττουμε δικές μας διδασκαλίες που δε συμφωνούν με τις διδαχές της Εκκλησίας, όταν δεν σεβόμεθα τις Παραδόσεις και όταν εξευτελίζουμε και μιάνουμε ιερά αντικείμενα και σκεύη.**

Πέμπτος τρόπος, η παρά μέτρον άσκηση του καλού. Αρκεί, λέει ο Μ. Βασίλειος, για να έχουμε το μέτρο, ο λόγος του Κυρίου "εάν μη περισσεύη η

δικαιοσύνη υμών πλέον των γραμματέων και Φαρισαίων, ου μη εισέλθητε εις την Βασιλείαν των ουρανών". Αυτό, βεβαίως, μπορεί να χαρακτηριστεί ως το κατώτατο μέτρο. Υπάρχει όμως μέτρο και προς τα πάνω. Για παράδειγμα η υπερβολική άσκηση, χωρίς μάλιστα ευλογία του πνευματικού, που εμπνέει η υπερηφάνια, όχι μόνο λογίζεται ως αμαρτία αλλά μπορεί να οδηγήσει στην πλάνη και σε άλλες επικίνδυνες καταστάσεις. Ο **άγιος Ιωάννης ο Συναΐτης**, γράφει στην **Κλίμακα** ότι "είδον ασθενείς ψυχάς και σωμάτων καταστάσεις δια πλήθος πταισμάτων εν τοις υπέρ εαυτάς αγώσιν επιχειρήσας και μη υπενεγκούσας" δηλαδή "είδα ανθρώπους που εξ' αιτίας των πολλών αμαρτιών επιδόθηκαν, παρά την αδυναμία τους στην ψυχή και στο σώμα, σε υπερβολική άσκηση και δεν τα κατάφεραν" (Περί Διακρίσεως Β, 9).

Έκτος τρόπος της "καλής αμαρτίας", είναι το "παρά τάξιν" καλό, όταν δηλαδή κάνουμε έργα καλά αλλά με λανθασμένη σειρά. Όταν για παράδειγμα ακούμε το λόγο του Κυρίου προς τον πλούσιο, ο οποίος είχε τηρήσει όλες τις εντολές, "*Πώλησον σου τα υπάρχοντα, καιδος πτωχοίς, και άρον τον σταυρόν σου, και δεύρο ακολούθει μοι*" (Ματθ. ΙΘ, 20, 21) και θέλουμε να ακολουθήσουμε τον Κύριο, να αφοσιωθούμε προς Αυτόν, να ακολουθήσουμε τη μοναχική ζωή ίσως, **προτού όμως να έχουμε τηρήσει ούτε μια εντολή** και προτού απαλλαγούμε από την αγάπη των υλικών. Πρέπει, λοιπόν, όλα να τα κάνουμε **"ευσημόνως και κατά τάξιν"** (Α Κορ. ΙΔ, 40), όλα δηλαδή με μία ασφαλή σειρά. Στο σημείο αυτό θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε ξανά στην **Κλίμακα** η οποία με πολύ σοφία μας δίνει ακριβώς την σειρά των αρετών και το πως κατακτώντας τη μία πηγαίνεις στην επομένη.

Τέλος, **ο τελευταίος τρόπος που μεταλλάσσει το καλό σε κακό είναι όταν κάνουμε το καλό παρά διάθεσιν, όταν, δηλαδή, ελεούμε, ή νηστεύουμε, ή προσευχόμαστε για "το θεαθήναι τοις ανθρώποις"**. Ο λόγος του Κυρίου στη περίπτωση αυτή ακούγεται σκληρός και φοβερός "*απέχουσι τον μισθόν αυτών*" (Ματθ. ΣΤ, 5) ή και αλλού "*αποχωρείτε απ' εμού, ουκ οίδα υμάς πόθεν εστέ, εργάται ανομίας*" (Ματθ. Ζ, 22-23). Επομένως **όλα πρέπει να τα κάνουμε προς δόξαν Θεού** και όχι προς δόξαν του εαυτού μας διότι "*ου μόνον μισθού εκπίπτει, αλλά και τιμωρίας άξιος ο ποιών εντολήν μη κατά θεοσέβειαν, αλλά κατά ανθρωπαρέσκειαν, ή τινος άλλης ηδονής ένεκεν...*".

Στο σημείο αυτό, περί της διαθέσεως, κατατοπιστικός είναι και **ο ύμνος της αγάπης του Αποστόλου Παύλου** (Α Κορ. ΙΓ, 1 -3) ή και ο λόγος του ο συγκεκριλαιοτικόσ "*ει γαρ ανθρώποις ήρεσκον Χριστού δούλος ουκ αν ήμην*" (Γαλ. Α, 10). Στο **παρά διάθεσιν** καλό πίπτουν όλοι βεβαίως οι πιστοί, πίπτουμε, όμως ιδιαιτέρως πολλάκις και εμείς οι κληρικοί όταν τηρούμε σχεδόν όλες τις εντολές και εργαζόμαστε όλες τις αρετές για να "εγκλωβίζουμε" τους ανθρώπους στο πετραχήλι μας, όταν χρησιμοποιούμε διάφορα εξωτερικά σχήματα ευλαβείας κατά την τέλεση των ακολουθιών και των μυστηρίων, όταν κηρύττουμε όχι για να οικονομήσουμε τις ψυχές αλλά για να εντυπωσιάσουμε, όταν καταπατούμε την τάξη της Εκκλησίας για

να φαινόμαστε επιεικείς ή καλοί, και ό,τι άλλο κάνουμε επιτηδευμένα για να κερδίσουμε τις εντυπώσεις και τη δόξα των ανθρώπων.

Στην ίδια κατηγορία ανήκουν όσοι νηστεύουν, όχι όμως προς απαλλαγήν από τα πάθη αλλά για λόγους που στηρίζονται σε κοσμοθεωρίες ανατολικών θρησκειών (π.χ η χορτοφαγία των γκουρού) ή και για λόγους διαίτης. Όσοι, ακόμα προσεύχονται για πράγματα υλικά και μάταια ή για πράγματα που δεν ωφελούν την ψυχή αλλά ικανοποιούν τα πάθη και γενικώς όσοι κάνουν το καλό με διάθεση να υπηρετήσουν ιδιοτελείς σκοπούς και στόχους.

Ας ευχόμαστε, λοιπόν, με τις πρεσβείες του Μ. Βασιλείου, του αγίου Νικοδήμου, του αγίου Ιωάννου του Σιναΐτου και όλων των αγίων να μας διαφυλάξει ο Θεός από το βαθμό αυτό της αμαρτίας διότι, όπως λέει και ο **άγιος Βασίλειος**, "**εάν τις το κακόν εν προσχήματι του αγαθού ποιή, διπλασίονος τιμωρίας εστίν άξιος**" (P.G. τόμ. 32, σελ. 397). Ας ευχόμαστε να αποφύγουμε την τιμωρία αυτή και να κατορθώσουμε, με τη Χάρη του Θεού, τις αρετές για να απολαύσουμε τη Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. ΑΜΗΝ.

(Πηγή ηλ. κειμένου: egolpion.com)